

Sygn. akt III AUa 356/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Ewa Piotrowska (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Ansion SSA Maria Małek - Bujak
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2012 r. w Katowicach

sprawy z odwołania S. P. (S. P.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o odsetki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 10 listopada 2011 r. sygn. akt XI U 1666/11

1. zmienia zaskarżony wyrok o tyle, że prawo do odsetek przyznaje ubezpieczonemu od dnia 20 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty,

2. w pozostałym zakresie oddala apelację.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 356/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 10 listopada 2011 roku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 2 lutego 2011 roku w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu S. P. odsetki z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczenia rentowego za okres od 20 czerwca 2009 roku do dnia wypłaty.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 12 maja 2009 roku ubezpieczony złożył wniosek o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Orzeczeniem z dnia 19 czerwca 2009 roku lekarz orzecznik ZUS uznał ubezpieczonego za zdolnego do pracy. Na skutek wniesienia sprzeciwu Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 13 sierpnia 2009 roku również uznała, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy. W konsekwencji decyzją z dnia 19 sierpnia 2009 roku organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Na skutek wniesionego przez ubezpieczonego odwołania wyrokiem z dnia 11 października 2010 roku Sąd Okręgowy w Katowicach w sprawie o sygn. XI U 2704/09 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 19 sierpnia 2009 r. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od daty wyczerpania świadczenia rehabilitacyjnego do dnia 31 grudnia 2010 roku.

Wyrok ten stał się prawomocny w dniu 2 listopada 2010 roku, a do organu rentowego wpłynął w dniu 16 listopada 2010 roku.

Decyzją z dnia 18 listopada 2010 roku organ rentowy - wykonując wyrok Sądu - przyznał ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 12 maja 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku.

W dniu 31 stycznia 2011 roku ubezpieczony zwrócił się do organu rentowego o wypłatę odsetek ustawowych tytułem opóźnienia w wypłacie świadczenia rentowego.

Zaskarżoną decyzją z dnia 2 lutego 2011 roku organ rentowy odmówił ubezpieczonemu wypłaty odsetek.

W dniu 4 maja 2011 roku ubezpieczony złożył odwołanie od decyzji odmownej.

W ocenie Sądu I instancji istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy żądanie ubezpieczonego, dotyczące wypłaty odsetek tytułem opóźnienia w ustaleniu i wypłacie jego prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, znajduje oparcie w okolicznościach faktycznych i prawnych niniejszej sprawy, zwłaszcza czy ewentualna zwłoka w przyznaniu tego prawa powstała na skutek okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi organ rentowy w kontekście art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, nr 205, poz. 1585 j.t.) oraz treści art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009 roku, nr 153, poz. 1227 j.t.).

Powołując się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2006 roku, sygn. III AUa 1126/05 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 roku, sygn. I UZP 2/11 Sąd I instancji wskazał, że wykładnia systemowa art. 118 ust. 1a ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS prowadzi do wniosku, iż przepis ten dotyczy wyłącznie takiej sytuacji, w której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, **dopiero w postępowaniu sądowym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody**, z których strona mogła skorzystać już

w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła, natomiast brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa art. 118 ust. 1a ustawy z dnia

17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Sąd I instancji podkreślił, że w postępowaniu sądowym nie zostały ujawnione żadne nowe okoliczności faktyczne nieznanne orzecznikom ZUS, a w wyniku błędnych orzeczeń lekarza orzecznika ZUS z dnia 19 czerwca 2009 roku, a następnie Komisji Lekarskiej ZUS

z dnia 13 sierpnia 2009 roku, w których nieprawidłowo ustalono wpływ stanu zdrowia odwołującego się na jego zdolność do pracy - powyższa okoliczność została dowiedziona

w postępowaniu sądowym toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji z dnia

19 sierpnia 2009 roku, zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego

w Katowicach dnia 11 października 2010r., a organ rentowy nieprawidłowo odmówił ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 12 maja 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku.

Ponieważ organ rentowy odpowiada za poprawność orzeczeń wydawanych zarówno przez lekarzy orzeczników ZUS, jak też Komisję Lekarską ZUS, błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 19 czerwca 2009 roku, a następnie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia

13 sierpnia 2009 roku, rodzi odpowiedzialność ZUS za nie wyjaśnienie ostatniej okoliczności umożliwiającej wydanie prawidłowej decyzji w sprawie.

Dlatego też Sąd I instancji uznał, że wyjaśnienie przez organ rentowy ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do renty

z tytułu częściowej niezdolności do pracy powinno nastąpić w dniu 19 czerwca 2009 roku, to jest w dniu wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika ZUS.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Zaskarżając wyrok w części dotyczącej prawa do odsetek za okres od 20 czerwca 2009 roku do dnia 12 września 2009 roku apelujący zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, a w szczególności przepisu art. 118 ust. 1

i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS i wniósł o zmianę wyroku przez uznanie, że prawo do odsetek winno przysługiwać ubezpieczonemu od 13 września 2009 roku do dnia wypłaty.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że zgodnie z art.118 ust. 1 ustawy

z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydaje decyzje

w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Zgodnie natomiast z ust. 2 tego przepisu, jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1.

Apelujący zwrócił uwagę na dwuinstancyjność trybu orzekania o niezdolności do pracy. W niniejszej sprawie orzeczenie lekarza orzecznika wydane zostało w dniu 19 czerwca 2009 roku, jednak na skutek złożenia sprzeciwu przez ubezpieczonego ocena stanu zdrowia była również przedmiotem badania Komisji Lekarskiej, która wydała orzeczenie w dniu

13 sierpnia 2009 roku i dopiero to orzeczenie stanowiło ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji, co winno decydować o terminie wypłaty odsetek, a tym samym prawo do odsetek powinno przysługiwać ubezpieczonemu od 13 września 2009 roku do dnia wypłaty.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlega uwzględnieniu tylko w części.

Za bezsporny należało uznać stan faktyczny, w szczególności co do dat wydania przez organ rentowy decyzji oraz dat wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika oraz orzeczenia Komisji Lekarskiej ZUS, rozpoznającej sprzeciw ubezpieczonego od tego orzeczenia.

Apelujący nie kwestionował również, że w postępowaniu sądowym nie zostały ujawnione żadne nowe okoliczności faktyczne nieznanne orzecznikom ZUS.

Sporna kwestią w toku postępowania apelacyjnego było natomiast, który moment w niniejszej sprawie stanowi ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji, o której mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Na wstępie wskazać należy, że prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2007 r.

Nr 11, poz. 74 ze zm.) zgodnie z którym jeżeli ZUS - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności. W myśl art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego (ust. 1a).

Stosownie do treści art. 118 ust. 4 tej ustawy, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio.

Z przedstawionego stanu prawnego wynika, że jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, co dotyczy także ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że **zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania** (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 501), **a zatem w tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego.**

Skoro zatem w toku postępowania odwoławczego przed Sądem powszechnym nie ujawniono żadnych nowych okoliczności faktycznych nieznanych orzecznikom ZUS, to poprzez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" należy rozumieć wydanie przez organ rentowy decyzji z dnia 19 sierpnia 2009 roku, odmawiającej ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a nie daty wydania orzeczenia przez lekarza orzecznika czy też orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS.

Stąd też Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie w części dotyczącej prawa do odsetek za okres od 20 czerwca 2009 roku do dnia 19 sierpnia 2009 roku i w tym zakresie na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, a na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JM